

Makale türü: Araştırma makalesi**Article type:** Research article

Geliş tarihi 27.12.2022

Submitted date

Kabul tarihi 16.03.2023

Accepted date

Elektronik yayın tarihi 30.04.2023

Online publishing date

Atıf Bilgisi / Reference Information

Ulukaya Öteleş, Ü. & Demir, F. B. (2023). Popüler Kültür Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adayları İçin Ne Anlam İfade Ediyor?: Metaforik Bir Çalışma. *Journal of History School*, 63, 800-833.

POPÜLER KÜLTÜR SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ ADAYLARI İÇİN NE ANLAM İFADE EDİYOR? METAFORİK BİR ÇALIŞMA¹

Ülkü ULUKAYA ÖTELEŞ² & Fatıma Betül DEMİR³

Öz

Bu çalışmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının popüler kültür kavramına ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforlar, gerek eğitim gerekse toplumsal yönden katkı sunacaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile 2022-2023 eğitim öğretim yılı güz döneminde Türkiye’de iki devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan 233 sosyal bilgiler öğretmeni adayları oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarının popüler kültür kavramına ilişkin algılarını metafor yoluyla belirlemek amacıyla, “*Popüler kültür, gibidir; çünkü*” ifadesinden oluşan bir form aracılığıyla veriler toplanmıştır. Çalışma sonucunda popüler kültür kavramına ilişkin olarak sosyal bilgiler öğretmeni adayları tarafından toplam 22 kavramsal kategoride 146 metafor geliştirdiği, geliştirilen metafor sayısının ise 205 olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının popüler kültür kavramına yönelik bilgilerinin yeterli düzeyde olduğu saptanmıştır. Fakat metaforlar ve ilgili metaforların geliştirilme gerekçeleri öğretmen adaylarının önemli bir

¹ Makale yazımı yazar etki oranı: 1.yazar: %50, 2. yazar: %50. Bu makalenin etik kurul onayı Bartın Üniversitesi’nde, 25.10.2022 tarih, 2022-SBB-0458 sayı ve toplantı numarası ile alınmıştır.

² Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, u.ulukaya@alparslan.edu.tr, Orcid: 0000-0002-5780-2034

³ Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, bdemir@bartin.edu.tr, Orcid: 0000-0002-3573-6160

kısımının popüler kültür kavramına yönelik olumsuz bir algıya sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Popüler Kültür, Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adayı, Metafor.

What Does Popular Culture Mean for Social Studies Teacher Candidates: A Metaphorical Study

Abstract

The aim of this study is to reveal the views of social studies teacher candidates on the concept of popular culture. The metaphors created by teacher candidates will contribute to both education and social aspects. Phenomenology (phenomenology) design, one of the qualitative research methods, was used in the research. The study group of the research consists of 233 social studies teacher candidates who are studying at the faculty of education of two state universities in Turkey in the fall semester of the 2022-2023 academic year with the criterion sampling method from purposeful sampling methods. In order to determine the perceptions of teacher candidates about the concept of popular culture through metaphor, "Popular culture, it is like; because" data were collected through a form consisting of a statement. As a result of the study, it was found that social studies teacher candidates developed 146 metaphors in a total of 22 conceptual categories regarding the concept of popular culture, and the number of metaphors developed was 205. As a result of the research, it was determined that the knowledge of teacher candidates about the concept of popular culture is at a sufficient level. However, the metaphors and the reasons for developing the related metaphors show that a significant part of the teacher candidates have a negative perception of the concept of popular culture.

Keywords: Popular Culture, Social Studies Teacher Candidate, Metaphor.

GİRİŞ

Toplumların yaşam biçimlerinin göstergesi olan kültür, canlı ve dinamik bir yapıya sahiptir. Bu durum tarihsel süreç içerisinde toplumsal koşulların değişiklik göstermesiyle ilişkilendirilebilir. Popüler kültür de Sanayi Devrimi sonrasında toplumların yapısında meydana gelen değişime bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Kapitalist ülkelerin üretim devamlılığına dayanan popüler kültür, günümüzde çoğunluğun sevdiği, benimsediği anlamında kullanılır. Fakat popüler kültürün etkileri, ilgili anlamın tartışılmasına yol açmıştır. Çeşitli çevreler popüler kültürü, kapitalist toplumların amacına hizmet ettiği, bireyi manipüle ettiği ve ulusal kültür üzerinde baskı yarattığı gerekçesiyle eleştirmektedir. Fakat bazı çevreler, popüler kültürün olumlu olarak kullanılabileceğine vurgu yapar. İlgili çevrelere göre, popüler kültür evrensel ve ulusal değerlerin yaşatılmasında ve eğitim

sürecinde öğrencilerin derse yönelik ilgi ve motivasyonunu artırmada kullanılabilir.

Popüler kültüre yönelik bakış açılarının değişiklik gösterdiği söylenebilir. Fakat popüler kültürün varlığı konusunda fikir birliğine varılmıştır. Bu bağlamda önemli olan popüler kültürü doğru bir şekilde kavramak ve popüler kültürden yararlanmaktır. İlgili durumda öğretmen ve öğretmen adaylarının popüler kültüre yönelik algıları önem taşımaktadır. Çünkü öğretmenler popüler kültür konusunda geleceğin vatandaşlarını yetiştirebilecek gücü elinde bulundurabilir.

Kültür Kavramı ve Kültürün Misyonları

Bireyin yaşam alanındaki tüm unsurlara yönelik olan kültür, Latince toprağı işlemek ve sürmek manasına gelen “colere” fiilinden türetilmiştir. Terimin Türkçedeki karşılığı ekindir (Güvenç, 2011, s.122). Kültüre yönelik yapılan tanımlara bakıldığında muazzam bir çeşitlilik görülür. Bu durumun kültürün zengin yapısından kaynaklandığı söylenebilir. Fakat genel manada kültür insanın toplum içerisinde kazandığı inanç, bilgi, beceri, gelenek ve normlar olarak tanımlanabilir. Öyleyse kültür öğrenilebilen ve aktarılabilen bir şeydir. Maddi unsurları olduğu kadar manevi unsurları da bulunmaktadır. Nitekim tanımların bir kısmı kültürün maddi unsurlarını (giyim-kuşam, yemek türleri, mimari yapılar ve çeşitli araç ve gereçler) ön plana çıkarırken bir kısmı da manevi unsurlarını (örf ve adetler, gelenek ve görenekler, ahlak kuralları, bilim ve felsefe) ön plana çıkarmaktadır (Akyol ve Kızıltan, 2015, s.171). Esasen kültürü Bauman’ın (1998, s.58) da belirttiği gibi insanı eylem alanı olarak düşünürsek böylesi bir ayrıma da gerek kalmayacaktır. Çünkü insan eylem alanını maddi ve manevi kültür unsurlarıyla inşa eder.

Kültür konusunda tanım zenginliğini onun toplum içerisindeki misyonlarında da görmek mümkündür. Nitekim Malinowski (1994) “Bilimsel Bir Kültür Teorisi” adlı eserinde “Kültür işlevsel bir araçtır ve ihtiyaçların karşılanmasında, somut ve özel problemlerin çözülmesinde yardımcıdır” ifadesini kullanmaktadır. Bu ifade kültürün birtakım işlevleri, misyonları olduğuna yönelik bir değerlendirmedir (Ersoy, 2020). Kültürün en temel misyonu bireylerin fizyolojik ihtiyaçlarının (yeme, içme, barınma, giyinme, üreme vb.) karşılanmasına yardımcı olmasıdır (Silah, 2000). Bireylerin varoluşuna imkân tanımayan ve onlarda doyum hissi uyandırmayan kültürel yapılarının devamlılığı söz konusu değildir. Kültürel doyum ise, bireylerin kültüre bağlılığını, olumlu tutumunu artıran ve kültürü yaşatma isteğini devam ettiren bir ivme olarak düşünülebilir (Aydın ve Yılmaz, 2013).

Kültürün bir diğer misyonu ise, dayanışmaya ve sosyal bütünleşmeye imkân tanınmasıdır (Fichter, 2002). Çünkü insanlar kültür motifleri altında birleşir. Fakat hiçbir toplumda tam manada bir sosyal bütünleşme yaşanmaz. Tarihi, çevresel hatta dış etmenler toplumların bütünleşmiş yapısı üzerinde yıkıcı etkiler doğurabilir. Fakat kültür bu etmenlerin toplumsal yapının gösterdiği çeşitlilikten (yaş, cinsiyet, maddi kazanç, dil, din, etnik köken, vb.) yararlanarak, çıkarabileceği sorunları en aza indirgeyebilir (Aydın ve Yılmaz, 2013; Ersoy, 2020).

Kültürün tüm dünya ülkeleri tarafından önemsenen misyonlarından bir diğeri ise, değişen zaman ve farklı kültürlerin olumsuz etkilerine karşı toplumsal sürekliliğin korunmasına katkı sağlamasıdır (Ünlü, 2012). Zamanla bilim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler toplumlar arasında yakın temaslar kurulmasını mümkün kılmıştır. İlgili husus toplumların hem maddi hem de manevi yapılarında birtakım değişikliklere yol açsa da kültür, toplumsal sürekliliğin korunmasına yardımcı olmuştur. Fakat toplumsal sürekliliğin değişen ekonomik yapıyla birlikte yer yer kesintiye uğradığını söylemek de yanlış olmayacaktır. Örneğin, sanayileşmenin etkisiyle 1950'li yıllarda başlayan ve 1980 yıllarda hız kazanan köyden kentlere doğru göçler Türk aile yapısında değişmelere yol açmıştır. Bu durumda şehirlerdeki sosyal yapının köylerden farklılık göstermesi, kadının iş yaşamına girmesi ve teknolojinin aktif kullanımı üzerinde etkili olmuştur. Bu değişikliklerle kentlere yerleşen aile bireylerinin ilişkileri sosyallikten uzaklaşıp bireysel bir hal almış ve aileler kültürel yapılarında uzaklaşmıştır. Fakat böyle bir durumun toplumsal sürekliliğin tamamen ortadan kaldırdığını söylemek ise yanlış olur. Şöyle ki geçmişte savaş, ticaret ve göçler yoluyla günümüzde ise bilim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler ve küreselleşmenin etki gücünü giderek artırması dünyada benzer kültür öğeleriyle karşılaşmamıza yol açmaktadır. Fakat birbirine benzeyen kültürel ve toplumsal yapıları görmek mümkün değildir.

Kültürün yukarıda bahsi geçen misyonlarının yanında, farklı misyonları da bulunmaktadır. Bu misyonlar şunlardır; toplum içerisindeki davranışların düzenlenmesine katkı sağlar, bireylere kimlik, toplumsal bilinç ve sorumluluk kazandırır ve bireylerin dünyayı anlamlandırmasına katkı sağlar (Phillips, 1979; Ünlü, 2012). Kültürün çeşitli misyonlar aracılığıyla topluma önemli katkılar sağladığı aşikârdır. Fakat zamanla kültürün misyonlarında da farklılaşma yaşanmıştır. Bu durum kültürün değişim ve dönüşümünden kaynaklanmaktadır. Söz konusu değişim ve dönüşüm yeni kültür türlerinin doğuşuna yol açmıştır. Popüler kültür de kültür alanında yaşanan değişme sonucu ortaya çıkan kültür türlerinden biridir.

Popüler Kültür Kavramı

19. yüzyılda Sanayi İnkılabı etkisini giderek arttırmıştır. Şehirlere kurulan fabrikalar köyden kente olan göçü teşvik etmiştir. Bu durum toplumun yapısında, kurumlarında ve normlarında daha da geniş perspektifte kültüründe değişimlere yol açmıştır. Kapitalist ülkelerin eylemleri bu değişimlerde etkili olmuştur. Kapitalist ülkeler, üretimlerinin devamlılığı için kültürü metalaştırmaya başlamışlardır. Böylece kitle kültürü meydana gelmiştir. Kitle kültürü, çeşitli iş bölümüne dayanan ve endüstriyel manada üretilen ürünler için kullanılır (Türkoğlu, 2004). Kitle kültürü değerlendirilirken kitle iletişim araçları göz ardı edilemez. Çünkü bu kültürün yayılması ve benimsenmesi ilgili araçlarla mümkündür. Popüler kültür ise, kapitalist ülkelerin yarattığı kitle kültürünün içinde filizlenen kültürdür. Popüler kavramı, halkın manasına gelmektedir. Fakat günümüzde yaygın olarak halk tarafından sevilen ve seçilen manasında kullanılmaktadır. Nitekim popüler sanatçı, popüler TV programı, popüler kitap, popüler müzikten kasıt çoğunluğu sevdiği anlamındadır (Erdoğan, 2004). Popüler kültürün tanımına baktığımızda büyük sermaye sahipleri tarafından üretilen ve pazarlanan estetik ürünlerin giyim, sanat ve müzik başta olmak üzere pek çok alana adanmış bir sektöre atıfta bulunduğu görülmektedir (İçen, 2020). Fakat popüler kültür günümüzde yaygın olarak halkın kültürü olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım bazı çevreler tarafından eleştirilmekte ve popüler kültürün olumsuz yanları sık sık vurgulanmaktadır. Şöyle ki, popüler kültürün yaratıcısı olarak çok uluslu şirketler, büyük sermaye sahipleri ile kapitalist ülkeler gösterilmektedir. Kitle kültürünün bu yaratıcıları, kitle üretimini ve tüketimini artırmak amacıyla kitle kültürünü yaratmışlardır. Bu kültür her ne kadar halkın kendi kültürü olarak servis edilmeye çalışılsa da bu doğru değildir. Çünkü halk özgür iradesiyle hareket edememektedir. Örneğin, giyim tarzımıza, müzik zevklerimize hatta yemek yeme alışkanlıklarımıza yönelik bir manipülasyon söz konusudur. Bu manipülasyona direnen veyahut eylemlerini ve yaşam tarzlarını popülerin dışında sürdüren kişiler anormal karşılanmaktadır. Popüler kültürü savunlar yüksek kültürün ayrıştırdığını, popüler kültürün ise birleştirdiğine vurgu yapar. Çünkü onlara göre, yüksek kültür azınlığın; popüler kültür çoğunluğun kültürüdür. Hatta toplumun çoğunluğunun işçi sınıfının oluşturduğuna göre popüler kültür işçi sınıfının kültürüdür. Aynı zamanda popüler kültürü yüksek kültürün yarattığı eşitsizliğe ve adaletsizliğe karşı bir kalkan olarak görmektedirler.

Çeşitli çevreler tarafından savunulan popüler kültüre yönelik eleştirilerin 21. yüzyılda arttığı görülmektedir. Buna gerekçe olarak popüler kültürün çeşitli araçlarla birey üzerindeki tahakkümünü artırması öne sürülmektedir. Kitle iletişim araçları, internet ve sosyal medya fenomenleri de bu hususta ön plana çıkan araçlardır. Bugün kitle iletişim araçları içerisinde özellikle televizyonlar

popüler kültürün en önemli aracı durumdadır. Çünkü kapitalist ülkeler televizyonları özellikle de reklamları ürünleri pazarlamada kullanmaktadır. Örneğin televizyonlar bazı kişilerin giyim tarzları ve tüketim anlayışlarını çekici ve olması gereken gibi göstermektedir. Şöyle ki X mankenin tercih ettiği kıyafet markaları ve güzellik ürünleri televizyon aracılığıyla gençlere örnek olarak gösterilmektedir. İdeal olan budur şeklinde bir algı oluşturulmaktadır. Üstelik ideal olan sürekli değişiklik göstermektedir. Çünkü popüler kültür ürünlerin belirli ömürleri olduğunu ve kullanılıp atılması gerektiği anlayışına dayanır (Akar, 2011). Üstelik bu anlayışında kişiyi bireyselleştirdiğine ve farklı kıldığına değinilir.

Kitle iletişim araçları kapsamında değerlendirilen internette tıpkı televizyon gibi popüler kültürün bir diğer aracıdır. İnternet aracılığıyla milyonlarca insan aynı içeriğe erişebilmektedir. Örneğin Walking Dead, Prison Break, Game of Thrones ya da Orange Is the New Black neredeyse tüm dünya ülkelerinde en fazla izlenen diziler arasında yer almaktadır. Bu dizilerde yer alan oyuncular ise bireyler için birer rol model olabilmektedir. Çoğu genç kendi ülkelerinin tarihlerinde önemli misyonlar üstlenmiş şahsiyetleri tanımazken bu kişilerin özel hayatlarını dahi bilebilmektedir. Onların sadece tüketim alışkanlıklarını değil davranışlarını da benimsemeye çalışmaktadır.

Popüler kültürün etkisini her geçen gün artıran bir diğer aracı ise sosyal medya fenomenleridir (influencerlar, YouTubelar). Günümüzde 4,62 milyar sosyal medya kullanıcısı olduğu düşünüldüğünde bu olağan karşılanır (URL-1). Sosyal medya fenomenleri tam olarak popüler kültürün askerleri olarak ifade edilebilir. Bu kişiler, bazı gençler için vazgeçilmez olarak kabul görmekte hatta aile üyelerine kıyasla daha fazla önemsenebilmektedir. Popüler kültürde ilgili fenomenler aracılığıyla yayılmakta ve etkisini artırmaktadır.

Popüler kültüre yönelik hem olumlu hem de olumsuz görüşlere sahip araştırmacıların olduğu açıktır. Bu bağlamda popüler kültürü tamamen dışlamak ya da benimsemek yerine olumlu ve olumsuz yönlerinin farkında olmak yerinde olacaktır. İlgili hususta eğitimin önemli bir rolü bulunmaktadır. Bireylerde popüler kültürün tüm yönlerine yönelik farkındalık eğitim ile yaratılabilir. Eğitim sürecinde ise bireyin hem kendi kültürünü hem de dünya kültürünü tanımasında etkili olan sosyal bilgiler eğitimin önemli olduğu düşünülmektedir.

Popüler Kültür ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Sosyal bilgiler, bireye toplumsal yaşamda ihtiyaç duyduğu bilgi, beceri ve değerleri kazandırarak onun toplum ile bütünleşmesini sağlar. Popüler kültürde

toplumsal yaşamın bir parçasıdır. Bu bağlamda sosyal bilgiler ile popüler kültür arasında ilişki olduğu söylenebilir. İlgili ders aracılığıyla popüler kültürün etkileri doğru olarak tahlil edilebilir ve popüler kültürden ilgili ders bağlamında yaralanabilir.

Popüler kültür, bireyleri belirli ürünleri tüketmeye ve kullanmaya sevk etmektedir. Bu ürünler ise genelde popüler kültürün yaratıcı kapitalist ülkelerin yaşam tarzlarını daha da ilerisi kültürlerini yansıtır. İlgili durum bireyin kendi kültürel öğelerinden uzaklaşmasına hatta onlara aşağılayıcı ve küçümseyici bir tutum sergilemesine yol açar. Kısacası kültürel yozlaşma yaşanır. Sosyal bilgiler dersi tam olarak bu noktada devreye girer. Nitekim sosyal bilgiler sorumlu vatandaş yetiştirmek maksadıyla insan ilişkilerinin incelenmesi ve kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasını hedefleyen derstir (Garcia ve Michaelis, 2001). Dersin özel amaçlarında da bu durumu destekleyen maddeleri görmek mümkündür. Sosyal bilgiler dersi öğretim programının özel amaçlarının dördüncüsü “Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etme” şeklindedir (MEB, 2018). Dersin bu amacı çeşitli kazanımlarla da desteklenir. Popüler kültürün bir diğer etkisi olan tüketim çılgınlığına karşı da ilgili dersin etkili olabileceği söylenebilir. Nitekim popüler kültür bireyi daimî olarak tüketmeye sevk eder. Fakat sosyal bilgiler dersinin değerleri arasında tasarruf yer alır. Öğrenenlerin ilgili değer ve kazanımlar ile bilinçli bir tüketici haline gelmesine katkı sağlanır. Örneğin, sosyal bilgiler dersi 4. sınıf Üretim, Tüketim ve Dağıtım öğrenme alanındaki kazanımlardan biri “İstek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek ikisi arasında bilinçli seçimler yapar” şeklindedir (MEB, 2018).

Sosyal bilgiler popüler kültürün olumsuz yanlarını engellenmesinde kullanılacağı gibi ondan yararlanarak amaçlarına da erişebilir. Çünkü popüler kültürde yer alan uygun içerikler öğrencilerin motivasyonlarını artırabilir. Örneğin, popüler kültürün önemli bir aracı olan televizyonda objektif tarih anlayışına dayanan dizilere yer verilmesi, öğrencilerin tarihlerine olan ilgilerini artırabilir. Aynı zamanda tarihi şahsiyetlere yer verilerek onların davranışlarının ve hayatlarının öğrenci tarafından benimsenmesi sağlanabilir. Sosyal bilgiler dersinin içeriğinde tarih konuları göz önüne alındığında da bu durum daha iyi anlaşılabilir. Ayrıca sosyal bilgiler yaşama dayalıdır. Popüler kültür de toplumda hâkim olan davranışları, değeri ve tutumları içerir. Bireyin yaşamıyla bütünleşmesi bağlamında sosyal bilgilerde popüler kültüre yer verilmelidir. Sosyal bilgilerde popüler kültürün kullanmasının bir diğer gerekçesi ise öğrencinin yabancı kültürleri tanıması ve ilgili kültürler ile kendi kültürleri arasındaki bağı görmesidir (Kan, 2011).

Popüler kültürün olumsuz yanlarının azaltılması ve sosyal bilgiler dersinde popüler kültürün yer almasına yönelik gerekçeler artırılabilir. Fakat bu noktada öğretmenlerin popüler kültüre yönelik algıları önem taşımaktadır. Çünkü bir öğretmen eğer popüler kültüre yönelik doğru bir algıya sahipse onun olumsuz yanlarına yönelik öğrencisini bilinçlendirebilir. Aynı zamanda popüler kültürün sosyal bilgilerdeki yerinin farkında olursa dersinde popüler kültürden faydalanabilir. Çünkü eğitim sürecinin yönlendiricisi öğretmendir. Öğretmenlerin popüler kültür algılarının tespit edilmesinde ise metaforlardan yararlanılabilir. Metafor, iki nesnenin birbirine benzeyen yanlarının ve farklılıklarının belirlenmesi ve nesneler arasındaki ilişkilerin tespit edilmesini mümkün kılan yapılar olarak tanımlanabilir (Palmquist, 2002, s.2). Esasen metaforlar yoluyla bir bireyin somut ya da soyut bir nesneye yönelik algıları ortaya koyulabilir (Goldstein, 2005; Saban, 2006; Morgan, 1998). Metaforlar bireyin bir nesneye yönelik biliş şemasıdır (Kararımak ve Güloğlu, 2012). Bireyin nesneye yönelik neyi bildiği gösterdiği gibi neyi bilmediğini de gösterir. Bu bağlamda metaforları veri toplama araçları arasında göstermek yerinde olacaktır.

İlgili çalışma geleceğin sosyal bilgiler öğretmenlerinin popüler kültür algılarını metaforlar aracılığıyla belirlemeyi amaçlamaktadır. Alan yazın incelendiğinde sosyal bilgiler ve popüler kültür arasındaki ilişkiye yönelik sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmektedir (Kan, 2011; İçen, 2020). Fakat sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür algılarının metaforlar yoluyla belirlenmesine yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. İlgili çalışma ile alandaki eksikliğin giderilmesine ve öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforlar gerek eğitim gerekse toplumsal yönden katkı sunacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji deseni, farkında olunan ama ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgular üzerinde durmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu kapsamda katılımcıların popüler kültür kavramına ilişkin algılarını metaforlar yoluyla belirlemek amacıyla olgubilim deseni tercih edilmiştir. Ayrıca bu desenin kullanılmasında literatürdeki benzer çalışmalarda da (Kan, 2011; Akbaş ve Gençtürk, 2013; Koçoğlu, 2018; İçen, 2020; Ulukaya Öteleş, 2020) bu yöntemin tercih edilmesi etkili olmuştur. Dolayısıyla sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür kavramı ile ilgili algılarının incelendiği bu araştırma,

metaforik bir çalışma özelliği taşımaktadır. Metaforlar, nitel çalışmalarda, elde edilen verilerin çok fazla anlam ifade etmesi hem analizci hem de okuyucu için eğlenceli olabileceği gibi verilerin okuyucuya sunulurken güçlü ilişki kurma fırsatı sağladığı için sıklıkla kullanılmaktadır (Patton, 2014).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, veri zenginliği sağlamak ve derinlemesine inceleme yapabilmek amacıyla amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Katılımcıların belirlenmesinde araştırmanın amacı göz önünde bulundurularak amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tercih edilmiştir. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2017) ölçüt örnekleminin bir çalışmada, araştırmanın amacına uygun olarak mevcut niteliklere sahip katılımcıların belirlenmesinde kullanışlı olduğunu ifade etmektedir. Bu doğrultuda çalışmaya katılacak bireylerin belirlenmesinde 1, 2, 3. veya 4. sınıfta sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünü okuyor olması katılım ölçütü olarak kabul edilmiştir. Araştırmaya farklı sınıf seviyelerinden 233 kişi katılmıştır. Çalışmanın katılımcılarına ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 1.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına yönelik demografik bilgiler

Cinsiyet	f	%
Erkek	93	39,91
Kadın	140	60,09
Toplam	233	100
Öğrenim Gördükleri Sınıf		
1.Sınıf	57	24,46
2.Sınıf	55	23,60
3.Sınıf	59	25,32
4.Sınıf	62	26,60
Toplam	233	100

Veri Toplama Araçları

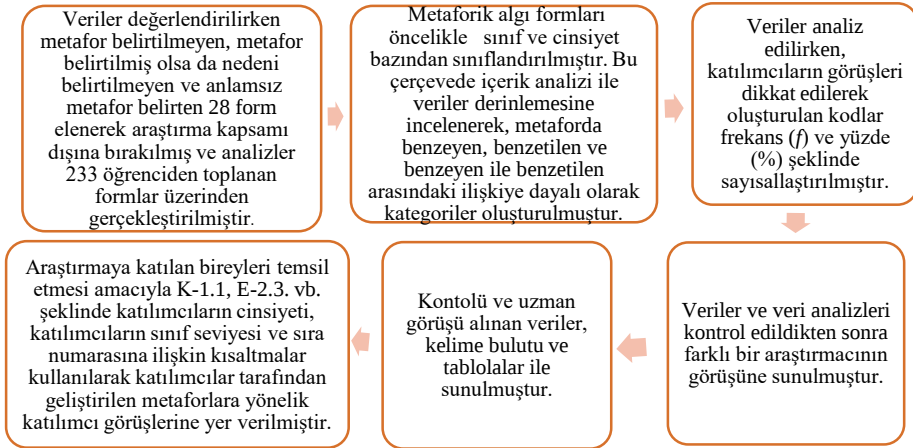
Öğretmen adaylarının popüler kültür kavramına ilişkin algılarını metafor yoluyla belirlemek amacıyla, “*Popüler kültür, gibidir; çünkü*” ifadesinden oluşan bir form aracılığıyla veriler toplanmıştır. İfadeye yer alan “gibi” kelimesi ile metaforun konusu (popüler kültür) ve kaynağı arasındaki ilişkinin; “çünkü” ile bu metafora yüklenen anlam ve nedeninin tespit edilmesi

amaçlanmıştır. Bu araştırmada metaforlar, “popüler kültür” kavramını betimlemek amacıyla kullanılmıştır. Ayrıca formda çalışma grubunun özelliklerinin tespiti için kişisel bilgilere yönelik (cinsiyet ve sınıf) sorular da yer almaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu makalenin etik kurul onayı Bartın Üniversitesi’nde, 25.10.2022 tarih, 2022-SBB-0458 sayı ve toplantı numarası ile alınmıştır.

Verilerin toplaması aşamasında veriler araştırmacılar tarafından uygulama sınıflarına metafor tanımının yapılması, ikinci aşamada formların dağıtılması ile verilerin elde edilmesi sağlanmıştır. Formun doldurulması için katılımcılara 15 dakika süre verilmiştir. Formlar gönüllülük esasına dayalı olarak toplanmıştır. Olgubilim araştırmalarında veri analizi, anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Dolayısıyla elde edilen veriler içerik analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizinde nitel verileri alarak temel tutarlılıkları ve anlamları belirlemeye yönelik herhangi bir nitel veri indirgeme ve anlamlandırma çabası girişimleri amaçlanmaktadır (Patton, 2014, s.453). Bu çerçevede elde edilen veriler çeşitli temalar altında ifade edilerek, tablolar ile desteklenmektedir. Verilerin analiz aşaması aşağıdaki şekilde sunulmuştur.

Şekil 1. Araştırmadan elde edilen verilerin analiz aşamaları

Araştırmada nitel yöntem seçilmesi sebebiyle elde edilen verilerin açıklanması çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması kapsamında araştırmacı üçgenlemesi uygulanmıştır. Araştırmacı üçgenlemesi, iki ya da daha fazla araştırmacının elde edilen nitel verilerin bağımsız olarak analiz etmesi ve bulguların karşılaştırılmasıdır (Patton, 2014). Bu bağlamda araştırmacının veri

ifadesi”, “birbirinin aynı olma ifadesi”, “sonsuzluk ve sınırsızlığın ifadesi”, “kısa süre etkisi olan sürecin ifadesi”, “zamanla zararı artan bir unsurun ifadesi”, “ihtiyaçların ifadesi”, “etki alanına yönelik ifade”, “eğlence, estetik bakış ifadesi”, “bilinmezliğin ifadesi”, “gündem olanın/bilinenin/kabul görenin ifadesi”, “karışıklık, çeşitlilik ve farklılık içeren ifade”, “yaşam alanının daraltılması ifadesi”, “hızlı ve düzensiz yayılma ifadesi”, “teknolojik bir araç ifadesi”, “insanı etkileyen ifade”, “gerçek olmayan/gereksiz bir unsurun ifadesi”, “gıda unsuru ifadesi” ve “fonksiyonellik ifadesi” şeklinde sıralanmaktadır.

2. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Zorunluluğun İfadesi Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının zorunluluğun ifadesi kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2

Zorunluluk kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 1	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
Zorunluluğun ifadesi olarak popüler kültür	Para	E-1.1. Çünkü olmazsa olmazdır.	1
	Bataklık	E-1.6. Çünkü insanı içine çeker.	1
	Girdap	E-3.31. Çünkü insanları içine çeker.	1
	Su	E-1.128. Engellenemez ve mecburidir.	1
	Dünya	K-3.173. Var olmadan düşünülemez	1
	Sakız	E-3.166. Ne kadar uzak dursan da bir şekilde yapışır.	1
	Ortam	E-4.202. Hiç olmak istemesen de bazen uyum sağlarsın.	1

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “zorunluluğun ifadesi olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “para”, “bataklık”, “girdap”, “su”, “dünya”, “sakız” ve “ortam” olmak üzere tablo 2’de görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak belirtilen unsurların, olmazsa olmaz, mecburi, zorunlu gibi özelliklerinin popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün, ne olursa olsun insanlara bir şekilde etki ettiği yönündedir.

3. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Psikolojik ve Ruhsal İfade Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının psikolojik ve ruhsal ifade kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 3’te verilmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “psikolojik ve ruhsal ifade olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde

sırasıyla “yalnızlık”, “kurt”, “uyuşturucu”, “sahtekârlık”, “şarap” ve “sürü psikolojisi” olmak üzere tablo 3’te görülmektedir.

Tablo 3

Psikolojik ve ruhsal kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 2	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
Psikolojik ve ruhsal ifade olarak popüler kültür	Yalnızlık	E-1.2. Çünkü insanı dünyada tek bırakır.	1
	Kurt	K-1.10. Çünkü insanı içten içe yer bitirir.	1
	Uyuşturucu	E-3.19. Çünkü insanın beynini uyuşturur.	1
	Sahtekârlık	E-3.20. Çünkü insanları kandırır.	1
	Şarap	E-3.25. Çünkü insanın başını döndürür.	1
	Sürü psikolojisi	E-4.209. Biri kuyuya bir taş atıyor herkes arkasından atlar.	1

Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak belirtilen unsurların, insanı yalnızlaştırdığı, uyuşturduğu, insanın başını döndürdüğü, yanlısın arkasından gidildiği gibi özelliklerinin popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün, insanların psikolojik ve ruhsal durumlarını olumsuz bir şekilde etkilediği yönündedir.

4. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Değişimin ve Gelişimin İfadesi Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının değişimi ve gelişimin ifadesi kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 4’te verilmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “değişimin ve gelişimin ifadesi olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “moda”, “yenilik/yenilikçilik teknoloji”, “bukalemun”, “saat”, “su”, “mevsim”, “modernleşme”, “dünya”, “düşünce/fikir”, “ikizler burcu”, “oyun hamuru” “Apple”, “yazılım”, “sürüm”, “yenilebilir enerji kaynakları”, “güncel”, “eğitim sistemi”, “ağaç”, “ergen”, “ayak uydurma”, “obez hayvan”, “nehir”, “ayna”, “televizyon” ve “İpone serisi” olmak üzere tablo 4’te görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak belirtilen unsurların, etkisini yitirme, yenileme, değişme, gelişme, büyüme, yansıtma ayak uydurma gibi özelliklerinin popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün, süreç içerisinde sürekli değişim ve gelişime açık olduğu yönündedir.

Tablo 4

Değişimin ve gelişimin kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 3	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
Değişimin ve gelişimin ifadesi olarak popüler kültür	Moda	K-1.8. Çünkü zaman içinde değişir dönüşür bazen etkisini yitirir.	10
	Yenilik/ Yenilikçilik	K-2.141. Gelenekçi yapının yerine yenilikçi ve herkesin ulaşabileceği bilgiler.	5
	Teknoloji	E-4.222. Sürekli kendini yeniler ve birikimli şekilde ilerler.	5
	Bukalemun	K-1.14. Çünkü Sürekli değişir.	4
	Saat	E-4.218. Sürekli devinim halindedir	4
	Su	E-169. Süreli değişen ve hiç durmayan bir süreklilik.	3
	Mevsim	K-2.46. Çünkü sürekli değişir.	2
	Modernleşme	K-1.11. Çünkü birçok alanda yeniliklere yol açar	2
	Dünya	K-3.167. Sürekli gelen ve yenilik gösteren döngü.	2
	Düşünce/fikir	K-3.160. Sürekli değişim içindedir.	2
	İkizler burcu	K-2.50. Çünkü sürekli değişir.	1
	Oyun hamuru	E-4.59. Çünkü halkın çoğunluğunu değiştirir.	1
	Apple	K-2.49. Çünkü sürekli kendini yeniler.	1
	Yazılım	E-1.121. Sürekli gelişir.	1
	Sürüm	K-1.127. Sürekli değişiyor ve yenileniyor.	1
	Yenilebilir enerji kaynakları	K-1.129. Sürekli yenilenir asla durağan kalmaz.	1
	Güncel	K-3.154. Sürekli ve devamlıdır.	1
	Eğitim sistemi	K-1.100. Sürekli değişir.	1
	Ağaç	K-3.183. Su verdikçe kendini büyütür ve geliştirir.	1
	Ergen	K-4.186. Sürekli değişme özelliği vardır	1
	Ayak uydurma	E-4.187. Döneme ve duruma göre değişir	1
	Obez hayvan	K-4.191. Durmak bilmeden sürekli yer ve değişime uğrar.	1
	Nehir	E-2.228. Sürekli değişmektedir.	1
	Ayna	E-4.201. Değişimimizi sonsuz yansıtır	1
	Televizyon	K-1.231. Yayınlanan, ilgi uyandıran şeyler de popüler kültür gibi sürekli değişmektedir.	1
	Ipone serisi	E.4.220. Değişime ayak uydurmak için sürekli olmaya, yenilenmeye çalışırsın.	1

5. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Değerlerin İfadesi Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının değerlerin ifadesi kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 5'te verilmektedir.

Tablo 5

Değerler kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 4	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
Değerlerin ifadesi olarak popüler kültür	Karadelik	K-4.248 Doğar ve yargılarımızı sürekli emip yok olmasına sebep olur.	2
	Sülük	E-3.16. Çünkü halkın ve toplumların sahip olduğu maddi ve manevi değerleri emer.	1
	Yozlaşma	K-1.4. Çünkü milli ve manevi değerleri unutturur.	1
	Çöp	K-3.18. Çünkü toplumun milli değerlerini gereksizleştirir.	1
	Toz bezi	K-4.42. Çünkü geçmiş kültürün izlerini siler.	1
	Kedi	E-2.45. Çünkü kedi nasıl insanı tırmalarsa popüler kültürde insanın milli kültürünü tırmalar.	1
	Silah	E-2.80. Çünkü toplumun değerlerine ateş eder.	1
	Hortum	E-2.82. Çünkü toplumun değerlerini zarar verir.	1

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “değerlerin ifadesi olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “karadelik”, “sülük”, “yozlaşma”, “çöp”, “toz bezi”, “kedi”, “silah” ve “hortum” olmak üzere tablo 5’te görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak belirtilen unsurların, değerleri emme, gereksizleştirme, silme, ateş etme, zarar verme özelliklerinin popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün, değerleri yozlaştırdığı, yok ettiği yönündedir.

6. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının İtaatkâr Bir Varlığın İfadesi Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının itaatkâr bir varlığın ifadesi kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 6’da verilmektedir.

Tablo 6

İtaatkâr bir varlık kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 5	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
İtaatkâr bir varlığın ifadesi olarak popüler kültür	Robotik kölelik/ Kölelik	E-1.106. İnsanı istemsizce esir alır.	3
	Nefis	K-3.24. Çünkü inanlara farkında olmadan istediği şeyi yaptırır.	1
	Hokkabaz	K-1.9. Çünkü insanları şaşırtarak yönetir.	1
	Padişah	E-4.61. Çünkü istediğini yaptırır.	1
	Şımarık çocuk	E-2.81. Çünkü istediğini yaptırır.	1
	Koyun sürüsü	K-1.101. Sürekli birileri tarafından güdüdür.	1

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “itaatkâr bir varlığın ifadesi olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde

sırasıyla “hokkabaz”, “nefis”, “robotik kölelik/ kölelik”, “padişah”, “şımarık çocuk” ve “koyun sürüsü” olmak üzere tablo 6’da görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak belirtilen unsurların, insanları esir aldığı, şaşırttığı ve istediklerini yaptırdığına yönelik özelliklerinin popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün, insanları etkisi altına aldığı, yönettiği olduğu yönündedir.

7. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Birbirinin Aynı Olma İfadesi Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının birbirinin aynı olma ifadesi kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 7’de verilmektedir.

Tablo 7

Birbirinin aynı olma kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 6	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
Birbirinin aynı olma ifadesi olarak popüler kültür	Tek yumurta ikizi	K-1.12. Çünkü yüksek zümrenin biz farkında olmadan bize dayattıkları aynı olma aynı görünme düşüncesidir.	1
	Tek tiipleşme	K-1.13. Çünkü insanları aynı kültüre maruz bırakıp tek tiipleştirir.	1
	Okul önlüğü	K-2.48. Çünkü herkesin aynı görünmesine sebep olur.	1
	Klonlama	K-4.65. Çünkü birbirine benzer insanlar türetir.	1
	Sıkıcı	K-2.151. Herkes aynı görünür ve farklılaşma olmaz	1
	Örnek olma	E-4.198. Herkes birbirini taklit ediyor.	1

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “birbirinin aynı olma ifadesi olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “tek yumurta ikizi”, “tek tiipleşme”, “okul önlüğü”, “klonlama”, “sıkıcı” ve “örnek olma” olmak üzere tablo 7’de görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak belirtilen unsurların, herkesin aynı görünmesi, maruz kalma, farklılaşma olmaması özelliklerinin popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün, sunduğu özellikler sonucunda insanların birbirine benzediği, birbirini taklit ettikleri sınırsız ve sonsuz olduğu yönündedir.

8. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Birbirinin Sonsuzluk ve Sınırsızlığın İfadesi Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sonsuzluk ve sınırsızlığın ifadesi kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 8’de verilmektedir.

Tablo 8

Sonsuzluk ve sınırsızlık kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 7	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
Sonsuzluk ve sınırsızlığın ifadesi olarak popüler kültür	Okyanus	K-1.15. Çünkü uçsuz bucaksızdır.	1
	Daire	K-4.219. Köşeleri, sınırları yoktur.	1

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “sonsuzluk ve sınırsızlığın ifadesi olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “okyanus”, ve “daire” olmak üzere tablo 8’de görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak belirtilen unsurların, ucuz bucaksız, köşesiz olduğu özelliklerinin popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün, sınırsız ve sonsuz olduğu yönündedir.

9. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Kısa Süre Etkisi Olan Sürecin İfadesi Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının kısa süre etkisi olan sürecin ifadesi olarak popüler kültür ifadesi kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 9’da verilmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “kısa süre etkisi olan sürecin ifadesi olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “saman alevi”, “saat”, “çikolata”, “peçete”, “yaz yağmuru”, “dolar”, “karasal iklim”, “doğu Anadolu havası”, “şelale”, “gençlik”, “yeni şarkı”, “saniye”, “ateş”, “gökkuşağı”, “yaz aşkı”, “heves”, “ışıklı balon”, “eski sevgili” ve “şeker” olmak üzere tablo 9’da görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak belirtilen unsurların, daimî olmadığı, gelip geçici olduğu, tükendiği, değişime açık olduğu gibi özelliklerinin popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün, kısa süreliğine etkili olduğu yönündedir.

Tablo 9

Kısa süre etkisi olan süreç kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 8	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
Kısa süre etkisi olan sürecin ifadesi olarak popüler kültür	Saman alevi	K-3.174. Bir anda yanar ilgi odağı olur ve sonra söner.	3
	Saat	K-3.162. Her şey bir gün bitecek ve zamanın güncelliği değişecektir	1
	Çikolata	K-3.17. Çünkü popüler kültürün sundukları sadece kısa süreliğine haz almamızı sağlar.	1
	Peçete	E-4.215. Kullanırsın ama daimî olarak muhafaza edemezsin.	1
	Yaz yağmuru	K-3.26. Çünkü gelip geçicidir.	1
	Dolar	E-3.30. Çünkü her an değeri düşebilir.	1
	Karasal iklim	K-2.47. Çünkü birden çok üşürken bir anda ter basması gibi anlık değişimler yaşatır.	1
	Doğu Anadolu havası	K-2.51. Çünkü her an değişebilir.	1
	Şelale	K-4.53. Çünkü belli bir zaman diliminde sürekli olarak değişim içerisinde olduğu için gelip geçicidir.	1
	Gençlik	E-4.54. Çünkü bir anda gider.	1
	Yeni şarkı	K-4.56. Çünkü ilk çıktığında hep söylenir fakat zamanla unutulur.	1
	Saniye	K-4.64. Çünkü göz açıp kapatana kadar değişir.	1
	Ateş	K-4.68. Çünkü hemen sönüp yok olur.	1
	Gökkuşağı	K-4.84. Çünkü güzel ve büyüleyici görünüyor ama etkisi kısa süre sonra sona eriyor.	1
	Yaz aşkı	E-1.92. Çünkü gelip geçer.	1
	Heves	K-1.102. Belli zaman sonra unutulur.	1
	Işıklı balon	E-1.107. Yalnızca belirli bir dönemde toplumun beğenisine sunulur, kalıcı olmaz.	1
	Eski sevgili	K-2.134. Anlık güzeldir ama gelip geçicidir.	1
	Şeker	K-3.170. Güzeldir ve çabucak tükenir.	1

10. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Zamanla Zararı Artan Bir Unsurun İfadesi Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının zamanla zararı artan bir unsurun ifadesi kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 10'da verilmektedir.

Tablo 10

Zamanla zararı artan unsur kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 9	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
Zamanla zararı artan bir unsurun ifadesi olarak popüler kültür	Dev	K-3.21. Çünkü etrafındaki her şeye zarar verir.	1
	Arı	K-4.43. Çünkü insanlara acı verir.	1
	Cırcır böceği	K-4.196. Önce varlığından rahatsız oluruz, akışta varlığını dahi hissetmeyiz.	1
	Dolaşmış yumak	K-4.204. Çıkmak istedikçe içinde dolanır durursun.	1
	Kartopu	K-4.205. Büyüdükçe çıg olur.	1
	Sigara	E-1. 242. Her geçen gün bağlanırsın sonucu kötü biter.	1
	İçki	E-1.233. İkisi de bağımlılık yapar.	1

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “zamanla zararı artan bir unsurun ifadesi olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “dev”, “arı”, “cırcır böceği”, “dolaşmış yumak”, “kartopu”, “sigara” ve “içki” olmak üzere tablo 10’da görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak belirtilen unsurların, insanlara ve çevreye zarar ve acı verdiği, bağımlılık yaptığı ve gittikçe büyüdüğü gibi özelliklerinin popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün, zarar verici ve günden güne olumsuz etkisinin arttığı yönündedir.

11. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının İhtiyaçların İfadesi Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ihtiyaçların ifadesi kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 11’de verilmektedir.

Tablo 11

İhtiyaçlar kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 10	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
İhtiyaçların ifadesi olarak popüler kültür	Oyuncak dükkânı	E-3.25. Çünkü insanın gözünü hep vitrinlerde bırakır.	1
	AVM	K-3.33. Çünkü alışverişe teşvik eder.	1
	Çikolata	E-4.52. Çünkü insanın canını çektedir.	1
	İsraf	E-2.89. Çünkü gereksiz tüketime yönlendirir.	1
	Obez insan	E-3.91. Çünkü sürekli tüketmek ister.	1
	Yeni oyuncak	K-1.97. Hevesimiz geçince yerine başka yerine kültür geçer.	1
	Para	E-4.199. Herkes tarafından istenir.	1
	Yemek	K-1.121. Hızlı tüketilir.	1
	Çay	K-2.152. Bitince yenisini koyarız.	1
	Ayna	K-4.217. Dönemin en fazla kullanılan, tüketilen şeyi ortaya koyar.	1

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “ihtiyaçların ifadesi olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “oyuncak dükkânı”, “avm”, “çikolata”, “israf”, “obez insan”, “yeni oyuncak”, “para”, “yemek”, “çay” ve “ayna” tablo 11’de görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak belirtilen unsurların, özendirme, heves, teşvik etme, tüketme isteğini gibi özelliklerinin popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün, tüketime teşvik ettiği yönündedir.

12. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Etki Alanına Yönelik İfade Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının etki alanına yönelik ifade kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 12’de verilmektedir.

Tablo 12

Etki alanı kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 11	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
Etki alanına yönelik ifade olarak popüler kültür	Yağmur	K-4.63. Çünkü herkese eşit etki eder.	1
	Veba	E-1.95. Çünkü bulaşıcıdır.	1
	Covid-19	E-2.133. İnsanlığı çok çabuk etkisi altına alır	1
	Ağaç	K-3.161. Her yerde bulunur.	1
	Gökyüzü	K-3.165. Herkesi etkilemektedir.	1
	Hipnoz	E-2.73. Çünkü kişiyi etkisi altına alır.	1

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “etki alanına yönelik ifade olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “yağmur”, “veba”, “covid-19”, “ağaç”, “hipnoz” ve “gökyüzü” metaforları tablo 12’de görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak belirtilen unsurların, nerede olursa olsun herkesi etkilemesi özelliğinin, popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün, etki alanının geniş olduğu yönündedir. Fakat herkesi eşit olarak etkilediği düşünüldüğü önemli bir bulgudur.

13. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Eğlence ve Estetik Bakış İfadesi Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının eğlence ve estetik bakış ifadesi kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 13’te verilmektedir.

Tablo 13

Eğlence ve estetik bakış kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 12	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
Eğlence ve estetik bakış ifadesi olarak popüler kültür	Lunapark	K-2.29. Çünkü eğlencelidir.	1
	Güzel söz	K-2.74. Çünkü kulağa hoş gelir.	1
	Süs	K-2.75. Çünkü ortamı güzelleştirir.	1
	Manken	E-2.83. Çünkü sürekli formunu korur.	1
	Dans etmek	K-2.146.Bildiğin ve eğlendiğinde harika bir şeyken, istemediğinde ve bilmediğinde rahatsız eder.	1

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “eğlence ve estetik bakış ifadesi olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “lunapark”, “güzel söz”, “süs”, “manken” ve “dans etmek” metaforları tablo 13’te görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak belirtilen unsurların, eğlenceli, ortamı güzelleştirdiği gibi özelliklerinin, popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün, eğlenceli, hoş, sürekli olduğu yönündedir.

14. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Bilinmezliğin İfadesi Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının bilinmezliğin ifadesi kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 14’te verilmektedir.

Tablo 14

Bilinmezlik kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 13	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
Bilinmezliğin ifadesi olarak popüler kültür	Maske	K-2. 22. Çünkü gerçek yüzünü asla göstermez.	2
	Makyaj	E-2.69. Gerçeği yansıtmaz.	1
	Doğal afet	K-2. 229. Ne zaman gerçekleşeceği ve gündem olacağı belli olmaz.	1
	Tansiyon	K-4.210. Nabzın ne zaman yükselip ne zaman düşeceği belli değildir.	1

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “bilinmezliğin ifadesi olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “maske”, “makyaj”, “doğal afet” ve “tansiyon” metaforları tablo 14’te görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak belirtilen unsurların, gerçeği sakladığı, ne zaman gündem olacağının belirsiz olması gibi özelliklerinin, popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün gerçekte ve görünürdeki amacının aynı olmadığı yönündedir.

15. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Gündem Olanın/Bilinenin/Kabul Görenin İfadesi Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının zorunluluğun gündem olanın/bilinenin/kabul görenin ifadesi kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 15’te verilmektedir.

Tablo 15

Gündem olanın/bilinen/kabul gören kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 14	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
Gündem olanın/bilinenin/kabul görenin ifadesi olarak popüler kültür	Reklam	K-3.28. Çünkü hep kendini ön plana çıkarır.	3
	Ünlü insanlar	K-2. 242. Dünya çapında veya kendi çaplarında tanınır bir şeydir.	2
	Atatürk	K-3.225. Modernizm anlamında yenilikçi inkılaplar yaptığı için.	1
	Rap parçası	E-125. Daha çok gençlerin ilgisini çeker.	1
	Kumar	K-2.147. Her ülkede gündemi değiştirir.	1
	Çocuk	K-2.90. Çünkü sürekli ilgi ister.	1
	Tarkan	K-1.113. Herkes tarafından bilinen, kabul edilen	1
	Televizyon	K-2.150. Sadece rağbet gören içerikler devam eder.	1
	Şarkı	K-4.188. Çoğu kişi tarafından dinlenen.	1
	Kraliçe Elizabeth	E-4.200. Kraliyet kurallarından ortaya çıkan kültürden dolayı.	1
	Ofsayt	E-2. 140. Herkes bildiğini sanır.	1

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “gündem olanın/bilinenin/kabul görenin ifadesi olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “reklam”, “ünlü insanlar”, “Atatürk”, “rap parçası”, “kumar”, “çocuk”, “Tarkan”, “televizyon”, “şarkı”, “Kraliçe Elizabeth”, ve “ofsayt” metaforları tablo 15’te görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak belirtilen unsurların, ön plana çıkma, yenilikçi, ilgi görme gibi özelliklerinin, popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün herkesin bildiği ama aslında bilmediği bir unsur olması, daha çok gençlerin dikkatini çektiği, gündemi değiştirebildiği yönündedir.

16. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Karışıklık, Çeşitlilik ve Farklılık İçeren İfade Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının karışıklık, çeşitlilik ve farklılık içeren ifade kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 16’da verilmektedir.

Tablo 16

Karışıklık, çeşitlilik ve farklılık içeren kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 15	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
Karışıklık,	İnsan	K-2.138. Her toplumda veya bölgede farklılık gösterir.	2
çeşitlilik ve	Çorba	E-3.36. Çünkü çok karışıktır.	1
farklılık	Renkler	K-1.115. Her çeşit insanı içinde bulundurur.	1
içeren ifade	Çarkın	E-2.149. En küçük bir sorun bile büyük bir soruna	1
olarak	dişleri	dönüşebilir	
popüler	Çiçek	K-3.182. Birden fazla çeşide ayrılır.	1
kültür			

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “karışıklık, çeşitlilik ve farklılık içeren ifade olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “insan”, “çorba”, “renkler”, “çarkın dişleri” ve “çiçek” “hapishane”, “dar ayakkabı” ve “kelepçe” metaforları tablo 16’da görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak belirtilen unsurların, farklı, karışık ve çeşitliliğe sahip olma gibi özelliklerinin, popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün topluma veya bölgeye göre değiştiği, birden fazla çeşide sahip olduğu ve farklı niteliklere sahip insanları içinde barındırdığı yönündedir.

17. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Yaşam Alanının Daraltılması İfadesi Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının yaşam alanının daraltılması ifadesi kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 17’de verilmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “hızlı ve düzensiz teknolojik bir araç ifadesi olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “bulaşıcı hastalık”, “akarsu”, “kış geceleri”, “saat”, “sabun”, “uçak”, “rüzgâr”, “dedikodu”, “virüs”, “sarmal” ve “yeni yemek” metaforları tablo 17’de görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak, belirtilen unsurların hızlı olma, yayılım gösterme, yaygınlaşma gibi özelliklerinin, popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar

genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün bir yerde ortaya çıkmasının yeterli ve bunun hızlı bir şekilde yayılım gösterdiği yönündedir.

Tablo 17

Yaşam alanının daraltılması kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 16	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
Hızlı ve düzensiz yayılma ifadesi olarak popüler kültür	Bulaşıcı hastalık	K-3.180. Ortaya çıktığı anda hızla yayılır	2
	Akarsu	K-4.60. Çünkü hızlı akıp gider.	1
	Kış geceleri	K-4.66. Çünkü hiç bitmeyecek sanırsın ama sabah olur.	1
	Saat	E-2.72. Çünkü asla yakalayamazsın.	1
	Sabun	K-2.76. Çünkü kayar gider.	1
	Uçak	E-1.93. Çünkü çok hızlıdır.	1
	Rüzgâr	K-2.136. Arada bir eser.	1
	Dedikodu	K-4.212. Konuştukça yayılır.	1
	Virüs	E-3.224. İstemese bile aniden yayılır	1
	Sarmal	E-2.226. İçine kattığını sarar.	1
	Yeni yemek	E-3.177. İlk kez yenildiği için güzel gelir ve yaygınlaşır	1

18. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Hızlı ve Düzensiz Yayılma İfadesi Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ve düzensiz yayılma ifadesi kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 18’de verilmektedir.

Tablo 18

Hızlı ve düzensiz yayılma kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 17	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
Hızlı ve düzensiz yayılma ifadesi olarak popüler kültür	Bulaşıcı hastalık	K-3.180. Ortaya çıktığı anda hızla yayılır	2
	Akarsu	K-4.60. Çünkü hızlı akıp gider.	1
	Kış geceleri	K-4.66. Çünkü hiç bitmeyecek sanırsın ama sabah olur.	1
	Saat	E-2.72. Çünkü asla yakalayamazsın.	1
	Sabun	K-2.76. Çünkü kayar gider.	1
	Uçak	E-1.93. Çünkü çok hızlıdır.	1
	Rüzgâr	K-2.136. Arada bir eser.	1
	Dedikodu	K-4.212. Konuştukça yayılır.	1
	Virüs	E-3.224. İstemese bile aniden yayılır	1
	Sarmal	E-2.226. İçine kattığını sarar.	1
	Yeni yemek	E-3.177. İlk kez yenildiği için güzel gelir ve yaygınlaşır	1

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “hızlı ve düzensiz teknolojik bir araç ifadesi olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “bulaşıcı hastalık”, “akarsu”, “kış geceleri”, “saat”, “sabun”, “uçak”, “rüzgâr”, “dedikodu”, “virüs”, “sarmal” ve “yeni yemek” metaforları tablo 18’de görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak, belirtilen unsurların hızlı olma, yayılım gösterme, yaygınlaşma gibi özelliklerinin, popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün bir yerde ortaya çıkmasının yeterli ve bunun hızlı bir şekilde yayılım gösterdiği yönündedir.

19. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Teknolojik Bir Araç İfadesi Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının teknolojik bir araç ifadesi kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 19’da verilmektedir.

Tablo 19

Teknolojik bir araç kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 18	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
Teknolojik bir araç ifadesi olarak popüler kültür	Sosyal medya	E-4. 41. Çünkü amaçları için interneti kullanır.	1
	Bilgisayar	K-4.192. Bilgileri her zaman depolar ama güncelleme ihtiyacı güder.	1

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “teknolojik bir araç ifadesi olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “sosyal medya”, “bilgisayar” ve “İpone serisi” metaforları tablo 19’da görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak, belirtilen unsurların bilgileri depolama, sürekli güncellemeye ihtiyaç duyma gibi özelliklerinin, popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün yayılması için internete gereksim duyduğu, güncelleme ihtiyacı duyduğu yönündedir.

20. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının İnsana Yönelik İfade Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının insanı etkileyen ifade kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 20’de verilmektedir.

Tablo 20

İnsanı etkileyen kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 19	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
İnsanı etkileyen ifade olarak popüler kültür	Yaşam tarzı	K-2.132. İnsanlar hayatlarını popüler kültüre göre yaşarlar.	4
	Güneş	E-4.55. Çünkü insanın gözünü kamaştırır.	1
	Alkol	K-2.71. Çünkü insanı sarhoş eder.	1
	Şeytan	K-2.77. Çünkü insanı aldatır.	1
	Yılan	E-2.85. Çünkü insanı zehirler.	1
	Ninni	E-2.86. Çünkü insanı uyutur.	1
	Uyku ilacı	E-1.94. Çünkü insanları sürekli uyutur.	1
	Ayna	K-1.118. İnsanın davranışlarına şekil verir.	1
	Özenti	E-4.189. İnsanların kendini ön planda gösterme durumu, rekabet durumu.	1

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “insanı etkileyen ifade olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “yaşam tarzı” “güneş”, “alkol”, “şeytan”, “yılan”, “ninni”, “uyku ilacı”, “ayna” ve “özenti” metaforları tablo 20’de görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak, belirtilen unsurların insanları genel olarak olumsuz şekilde etkilerinin popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün insanı uyuttu, sarhoş eden unsur olduğu yönündedir.

21. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Gerçek Olmayan/Gereksiz Bir Unsurun İfadesi Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının gerçek olmayan/gereksiz bir unsurun ifadesi kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 21’de verilmektedir.

Tablo 21

Gerçek olmayan/gereksiz bir unsur kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 20	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
Gerçek olmayan/gereksiz bir unsurun ifadesi olarak popüler kültür	Film	E-2.78. Çünkü kurgudur.	1
	Rüya	E-2.87. Çünkü gerçek değildir.	1
	Boş tenke	K-2.88. Çünkü çok ve boş ses çıkarır.	1
	Barbie	K-3.178. Yansıtılan figürlerin gerçekliği yok	1
	Bebek	etmesinin en büyük örneklerimendir.	

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “gerçek olmayan/gereksiz bir unsurun ifadesi olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “film”, “rüya”, “boş tenke” ve “Barbie bebek” metaforları tablo 21’de görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara

gerekçe olarak, belirtilen unsurların kurgu, gerçekliği yansıtmaması, gereksiz oluğu yönünde olan özelliklerinin, popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün gerçek olmadığı ve içi boş bir unsur olduğu yönündedir.

22. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Gıda Unsuru İfadesi Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının gıda unsuru ifadesi kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 22’de verilmektedir.

Tablo 22

Gıda unsuru kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 21	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
Gıda unsuru ifadesi olarak popüler kültür	Su	K-1.103. Tatsızdır.	1
	Çekirdek	K-4.203. Başladıkça daha fazlasını istersin. Ne kadar hızlı yenirse öyle tükenir.	1
	Meyve	K-2.227. Herkes merak eder ve yemek tatmak ister.	1

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “gıda unsuru ifadesi olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “su”, “çekirdek” ve “meyve” metaforları tablo 22’de görülmektedir. Bu kategoride geliştirilen metaforlara gerekçe olarak, belirtilen unsurların özelliklerinin, popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün insanlarda bağımlılık yaptığı, merak uyandırdığı yönündedir.

23. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Fonksiyonellik İfadesi Kategorisine Yönelik Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının fonksiyonellik ifadesi kategorisinde yer alan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri tablo 23’te verilmektedir.

Tablo 23

Fonksiyonellik kategorisinde geliştirilen metaforların dağılımı

Kategori 22	Metafor	Örnek Katılımcı Gerekçesi	f
Fonksiyonellik ifadesi olarak popüler kültür	Güneş	K-1.119. Her yeri aydınlatır.	1
	Yıldız	K-4.223. Sürekli parlayan şeyler ortaya çıkar.	1

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültür ile ilgili metaforlarını “fonksiyonellik ifadesi olarak popüler kültür” kategorisi incelendiğinde sırasıyla “güneş” ve “yıldız” metaforları tablo 23’te görülmektedir. Bu kategoride

geliştirilen metaforlara gerekçe olarak, güneş ve yıldızın fayda sağladığı özelliklerinin, popüler kültür ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde popüler kültürün insanlara fayda sağladığı, onları öne çıkardığı yönündedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının popüler kültür kavramına yönelik algılarının tespit edilmeye çalışıldığı araştırmada, adayların 146 metafor ürettiği tespit edilmiştir. Bu durum öğretmen adaylarının popüler kültür kavramına yönelik algılarının çeşitlilik gösterdiği yönünde yorumlanabilir. Popüler kültürün tarihsel süreç içerisinde anlamının toplum ve birey bağlamında farklılık göstermesi böyle bir algı çeşitliliğine yol açmış olabilir. Nitekim popüler kültür 16. yüzyılda halkın kurduğu siyasal sisteme vurgu yaparken 19. yüzyılda sanayileşme sonucu köyden kente göç eden bireylere yönelik kapitalist ekonominin yarattığı kitle kültürüne vurgu yapmış ve halk tarafından beğenilen sevilen anlamları kazanmıştır.

Adaylarının ürettiği metaforlar 22 kavramsal kategori altında toplanmıştır. Bu kavramsal kategoriler “zorunluluğun ifadesi”, “psikolojik ve ruhsal etki”, “değişimin ve gelişimin ifadesi”, “değerlerin ifadesi”, “itaatkâr bir varlığın ifadesi”, “birbirinin aynı olma ifadesi”, “sonsuzluk ve sınırsızlığın ifadesi”, “kısa süre etkisi olan sürecin ifadesi”, “zamanla zararı artan bir unsurun ifadesi”, “ihtiyaçların ifadesi”, “etki alanına yönelik ifade”, “eğlence, estetik bakış ifadesi”, “bilinmezliğin ifadesi”, “gündem olanın/bilinenin/kabul görenin ifadesi”, “karışıklık, çeşitlilik ve farklılık içeren ifade”, “yaşam alanının daraltılması ifadesi”, “hızlı ve düzensiz yayılma ifadesi”, “teknolojik bir araç ifadesi”, “insanı etkileyen ifade”, “gerçek olmayan/gereksiz bir unsurun ifadesi”, “gıda unsuru ifadesi” ve “fonksiyonellik ifadesi” şeklinde sıralanmaktadır. Bu kategoriler doğrultusunda popüler kültürün baskıcı, bireyi psikolojik olarak etkileyen, daimi değişen ve gelişen, değerler üzerinde etkili olan, manipüle edici, tektipleştirici, sınırsız, geçici, ihtiyaç duyulan, zararlı, geniş etki alanına sahip, eğlendirici, belirsiz, benimsenen, çeşitliliği içerisinde barındıran, yaşam alanını kısıtlayan, hızlı ve sistemsiz yayılan, teknolojiyle ilişkili, sahte ve çeşitli fonksiyonlara sahip bir yapıda olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının oluşturduğu metaforlar ekseninde şekillenen kategoriler çeşitli araştırmacıların popüler kültür kavramına yönelik görüş ve algılarının da yansımasıdır. Örneğin Jameson (2000) Amerikan giyim tarzına, yiyeceğine ve müziğine popüler kültür adı altında yer açılarak yerel popülerin ve geleneksel biçimlerin ortadan kalktığını ve toplumların tektipleştiğini savunur. Firth (1991) ise popüler kültürün bireyin haz alması, eğlenmesi ve oyalanmasına yol açarak onu kontrol ettiğini ifade

ermektedir. Postman (2020) kitle iletişim araçları yoluyla popüler kültürün etki alanını genişlettiği ve özellikle televizyonun popüler kültürün sözcüsü olduğuna vurgu yapmaktadır. Popüler kültüre yönelik öğretmen adaylarının görüşlerini destekleyen örnekleri artırmak mümkündür. Öyleyse öğretmen adaylarının popüler kültür kavramına yönelik derin ve yeterli bilgiye sahip olduğu söylenebilir.

Öğretmen adaylarının popüler kültür kavramına yönelik en fazla kullandığı metaforlar sırasıyla; moda, yenilik, teknoloji, bukaletun, saat ve yaşam tarzıdır. İlgili metaforların genel olarak olumsuz manada kullanıldığı görülmektedir. Nitekim öğretmen adaylarının algılarında popüler kültürün geçici, yaşam tarzını yönlendiren ve dış etkenlere bağlı olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu yönüyle öğretmen adaylarının popüler kültür kavramına yönelik olumsuz bir algı taşıdığı söylenir. Horkheimer ve Adorno da (1996) çalışmalarında popüler kültürün olumsuz yanlarına vurgu yapmışlardır. Nitekim Horkheimer ve Adorno (1996) popüler kültürü bireylerin özgürlüklerini kısıtladığı ve hâkim olan ekonomik ve siyasal ideolojiye katkı sağladığı gerekçesiyle olumsuz bulmaktadır. Bu yönüyle öğretmen adaylarının popüler kültür kavramına yönelik olumsuz algılarının çeşitli araştırmacıların algılarıyla örtüştüğü söylenir.

Öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforlar ve bu metaforları geliştirme gerekçelerinden popüler kültüre yaklaşımlarının olumsuz olduğu görülse de ilgili metaforların popüler kültür kavramıyla ilinti olduğu söylenebilir. Şöyle ki, popüler kültürün en temel özelliklerinden biri sürekli değişim göstermesidir. Moda olgusu da popüler kültürün bir yansımasıdır ve sürekli değişkenlik gösterir. Bireyler çeşitli ürünleri moda olduğu için kullanır ya da modası geçtiği için kullanmaz. Öğretmen adaylarının en fazla geliştirdiği bir diğer metafor olan yenilik ise popüler kültürün varlığını sürdürmesinin en temel aracıdır. Çünkü popüler kültürün yaratıcıları olan kapitalist ülkeler piyasaya sürdüğü yeri ürünlerle varlığını sürdürür. Bu nedenle, yenilik olgusu popüler kültürün olmazsa olmasıdır. Teknoloji ise popüler kültürün tahakkümünün garantisidir. Teknoloji alanında yaşanan gelişmeler ve dolayısıyla kitle iletişim araçları popüler kültürün etki sahasını genişletir. Televizyon, telefon ve bilgisayar popüler kültür unsurlarının tüm dünyada tanınması ve kabulünü sağlar. Öyle ki farklı kıtalarda yaşayan fakat aynı giyim tarzına, saç stiline ve estetik anlayışına sahip bireyleri görmek mümkündür. Çünkü popüler kültür teknolojinin yarattığı kitle iletişim araçları ile bireyleri benzeştirir. Öğretmen adayları tarafından popüler kültürü tanımlamada en fazla kullandıkları diğer önemli metafor ise bukaletun ve saattir. Her iki metaforun tercih edilmesindeki temel gerekçe ise popüler kültürün gelişme ve değişme içerisinde olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Nitekim popüler kültür ürünlerinin raf ömürleri bulunur. Bu ömür çeşitli teknolojik

araçların etkinliğini artırdığı günümüzde giderek kısalmaktadır. Öğretmenlerin en çok kullandığı son metafor ise yaşam tarzıdır. Popüler kültür bireylere belirli bir yaşam tarzı sunar. Diğer bir ifadeyle nasıl yaşaması gerektiği konusunda yönlendirici olur.

Sonuç olarak, sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının popüler kültüre yönelik yeterli bilgiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Fakat öğretmen adaylarının önemli bir kısmının popüler kültür algısının olumsuz olduğu görülmektedir. Popüler kültürün yerel kültür ve yaşam tarzı üzerinde hiçbir olumsuz etkisinin olmadığını söylemek elbette doğru değildir. Adayların popüler kültürün olumsuz yanlarına yönelik farkındalık sahibi olması yerel kültürün ve değerlerin korunup yaşatılması bağlamında şüphesiz önemlidir. Fakat gözden kaçırılmaması gereken bir hakikat vardır. Bu hakikat popüler kültürün varlığıdır. Bu bağlamda popüler kültürün olumsuz yanlarının farkında olunmalı aynı zamanda gündemin takip edilmesi, evrensel ve ulusal değerlerin yaşatılması için popüler kültürden faydalanılması gerekir. Geleceğin öğretmenleri olan öğretmen adaylarının ders ile gerçek yaşam arasında bağ kurmak ve öğrencide derse yönelik ilgi ve merak uyandırmak için popüler kültür unsurlarını kullanmaktan çekinmemelidir. İlgili çalışma bağlamında ise şu önerilerde bulunulabilir; mevcut çalışma iki devlet üniversitesinde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmeni adayları ile sınırlandırılmıştır. Bu konuya ilişkin ileride yapılacak olan çalışmalarda farklı üniversitelerde ve farklı bölümlerde öğrenim gören öğretmen adayları veya lisans öğrencileri ile çalışmalar yürütülebilir. Bunun yanı sıra popüler kültürün etkilerine yönelik fakültelerde bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir. Son olarak öğretmen adaylarının ileride öğretimini verecekleri sosyal bilgiler derslerinde popüler kültür unsurlarının kullanılmasının gerekliliğine yönelik akademisyenler tarafından ilgili lisans derslerinde bilgilendirme yapılmasının etkili olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Akar, H. (2011). Popüler kültür ve moda. *Erciyes İletişim Dergisi*, 1(1). 198-206.
- Akbaş, Y. & Gençtürk, E. (2013). Coğrafi bilgi sistemleri kavramına metaforik bakış. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 179-196.
- Akyol, C. & Kızıltan, Ö. (2019). Öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin metaforları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 937-961. <https://doi.org/10.17152/gefad.441751>
- Aydın, S. & Yılmaz, S. (2013). *Antropoloji*. TC. Anadolu Üniversitesi.

- Bauman, Z. (1998). *Sosyolojik Düşünmek* (A. Yılmaz, Çev.). Açılım Kitap (Orijinal eserin yayın tarihi 1998).
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (23. Baskı). Pegem.
- Erdoğan, İ. (2004). Popüler kültürün ne olduğu üzerine. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5(57), 1-18.
- Ersoy, E. (2020). Kültür ve toplumsallaşma süreci. Ü. Şentürk (Ed.), *Sosyoloji içinde* (s.272-298). Paradigma.
- Fichter, J. (2002). *Sosyoloji Nedir?* (N. Çelebi, Çev.). Anı (Orijinal eserin yayın tarihi 1994).
- Firth, S. (1991). The good, the bad, and the indifferent: Defending popular culture from the populists, *Diacritics*, 21(4), 102-115.
- Garcia, J. & Michaelis, J. U. (2001). *Social Studies for Children*. Boston.
- Goldstein, L. B. (2005). Becoming a teacher as a hero's journey: Using metaphor in preservice teacher education. *Teacher Education Quarterly*, 32(1), 7-24.
- Güvenç, B. (2011). *İnsan ve kültür*. Remzi.
- Horkheimer, M. & Adorno, T. (1996). *Aydınlanmanın Diyalektiği (Felsefi Fragmanlar-II)* (O. Özgül, Çev.). Kabalcı (Orijinal eserin yayın tarihi 1994).
- İçen, M. (2020). Popüler kültürün sosyal bilgiler öğretmen adaylarına yansımaları. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 550-572. <https://doi.org/10.17556/erziefd.730861>
- Jameson, F. (2000). *Globalization and Strategy*. New Left Review.
- Kan, Ç. (2011). Sosyal bilgiler dersi ve popüler kültür. *Çukurova University Faculty of Education Journal*, 40(1), 37-43.
- Kararımak, Ö. & Güloğlu, B. (2012). Metafor: Danışan ve psikolojik danışman arasındaki köprü. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 4(37), 122-135.
- Koçoğlu, E. (2018). Türkiye'de sosyal bilgiler öğretmen adaylarının siyaset kavramına ilişkin metaforik algıları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 23(40), 1-20.
- Malinowski, B. (1992). *Bilimsel Bir Kültür Teorisi*. (S. Özkal, Çev.). Kabalcı (Orijinal eserin yayın tarihi 1960).

- MEB. (Milli Eğitim Bakanlığı). (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6. ve 7. Sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Morgan, G. (1998). *Yönetim ve Örgüt Teorilerinde Metafor*. Mess.
- Palmquist, R. A. (2001). Cognitive style and users' metaphors for the web: An exploratory study. *The Journal of Academic Librarianship*, 27(1), 24–32. [https://doi.org/10.1016/S0099-1333\(00\)00205-6](https://doi.org/10.1016/S0099-1333(00)00205-6)
- Patton. M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* (M. Bütün ve S. Beşir Demir Çev. Ed.). (3. Baskı). Pegem. (Orijinal eserin yayın tarihi 2001).
- Phillips, B. (1979). Sociology. *Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, 7(31), 564-577.
- Postman, N. (2020). *Televizyon Öldüren Eğlence* (O. Akınhay Çev.). Ayrıntı (Orijinal eserin yayın tarihi 1985).
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Silah, M. (2000). *Sosyal Psikoloji (Davranış Bilimi)*. Gazi Kitabevi.
- Türkoğlu, N. (2004). *İletişim Bilimlerinden Kültürel Çalışmalara Toplumsal İletişim Tanımlar, Kavramlar, Tartışmalar*. Babil.
- URL-1 (2022). <https://recrodigital.com/dunyada-ve-turkiyede-internet-sosyal-medya-kullanimi-2022/>
- Ulukaya Öteleş, Ü. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “milli bayram” kavramına ilişkin metafor durumları. *Ekev Akademi Dergisi*, 82, 501-514. <https://doi.org/10.17753/Ekev1395>.
- Ünlü, İ. (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kültür Aktarımı Konularının İncelenmesi*. Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, Erişim tarihi: 28.07.2022.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Seçkin.

EXTENDED ABSTRACT

Aim: Societies teach each new member to dress, eat and drink, language, religion, customs and traditions, in short, culture. But over time, the cultures of societies can change. In this case, various factors are influential. Such as the commercial concerns of countries, the increase of intercommunal dialogues with the developments in science and technology, and the diversifying human needs. Changes in cultures may prepare the ground for the emergence of new types of culture over time. Popular culture is one of the most typical examples of this situation. Popular culture, which is generally defined as the culture of the people, is the culture that emerges when the existing cultures of societies lose their influence over time. The perspectives of various circles towards popular culture vary. Some see popular culture as a reflection of the tastes and tastes of the people, a culture that protects large masses of people against high culture, while others see national culture as a culture that harms, is guided by the commercial concerns of multinational companies and disregards human will. It is clear that attitudes and perceptions towards popular culture differ. But the point that all circles will agree on is the existence of popular culture and its impact on society. In this context, the members of the society should be made aware of the relevant culture and its effects. This is possible with the educational process. In the context of this process, social studies, which provide an individual with the opportunity to get to know both his culture and other cultures, are important. With the social studies course, information about popular culture and reflections of the relevant culture can be provided. In this regard, the most important task falls on the teachers. Because teachers' knowledge and perception of popular culture also affects that of their students. In this context, the aim of the related study is to determine the popular culture perceptions of future social studies teachers through metaphors.

Method: The phenomenology pattern, which is one of the qualitative research patterns, was used in the research. The phenomenology pattern focuses on phenomena that are known but do not have a detailed understanding (Yıldırım and Şimşek, 2008). In this context, the phenomenology pattern was preferred in order to determine the participants' perceptions of the concept of popular culture through metaphors. In addition, the preference of this method has been effective in using this pattern in the studies in the literature (Kan, 2011; Akbaş and Gençtürk, 2013; İçen, 2020). Therefore, this research, in which the perceptions of social studies teacher candidates about the concept of popular culture are examined, has the characteristics of a metaphorical study. Metaphors in qualitative studies, the data obtained may be fun to make much sense of the data

as both the analyst and the reader by presenting to the reader because it provides an opportunity to build a strong relationship is often used (Patton, 2014).

Findings: The perceptions of social studies teacher candidates aiming to put the concept of popular culture through metaphors, this study developed a total of 146 candidates metaphor, the metaphor was developed, it was determined that the number of 205. In addition, the identified metaphors are included in 22 conceptual categories. These conceptual categories “are the expression of necessity”, “the psychological and spiritual impact”, “the expression of change and development”, “values statement”, “expression obedient an asset”, “the expression of each other as being the same”, “the expression of infinity and the Infinity”, “short time the effect of the expression of the process”, “the expression of an element of increased damage over time”, “Statement of requirements”, “expression for the domain,” “entertainment, aesthetic expression”, “the testimony of the unknown”, “what is the agenda/popular/accepted expression”, “disturbance, diversity, and differentially expressed”, “the expression of the shrinking habitat”, It is listed as “rapid and irregular spread expression“, “technological tool expression“, “human affecting expression“, “expression of an unreal / unnecessary element“, “food element expression“ and “functionality expression“. The most commonly used metaphors for the concept of popular culture by teacher candidates are fashion (f=10), innovation (f=5), technology (f=5), chameleon (f=4), clock (f=4) and lifestyle (f=4), respectively. It is observed that the related metaphors are generally used in a negative sense.

Discussion and Conclusion: As a result, it has been determined that social studies teacher candidates have sufficient knowledge about popular culture. However, it is seen that a significant part of the pre-service teachers have a negative perception of popular culture. Of course, it is not true to say that popular culture has no negative effects on local culture and lifestyle. It is undoubtedly important for the candidates to be aware of the negative aspects of popular culture in the context of preserving and keeping the local culture and values alive. But there is a truth that should not be overlooked. This truth is the existence of popular culture. In this context, it is necessary to be aware of the negative aspects of popular culture and at the same time, it is necessary to benefit from popular culture in order to follow the agenda and to keep the universal and national values alive. Teacher candidates, who are the teachers of the future, should not hesitate to use popular culture elements to establish a connection between the lesson and real life and to arouse interest and curiosity in the lesson.